

ПОНЯТТЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Вадим Іванович КОЛОМІЄЦЬ,

*здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права*
<https://orcid.org/0009-0001-9814-6619>

Для того щоб визначити доцільність та необхідність взаємодії між органами досудового розслідування важливою є оцінка ефективності останньої. Взагалі, ефективність - це явище, яке характеризує оптимальність цілеспрямованої дії, способу, механізму реалізації або стану суб'єкту за наявності альтернатив. Вона проявляється через різницю (відмінність): між метою та отриманими результатами, враховуючи затрачені ресурси, встановлені цілі, обставини зовнішнього середовища та часові межі [0, с.205]. Доволі цікавою є наукова позиція В.В. Цветкова, відповідно до точки зору якого, ефективність у вузькому значенні, - це результат, наслідок затрачених сил, діянь; у широкому - це відносини, що складаються в суспільстві з приводу економії часу в усіх формах їх прояву в процесі функціонування робочої сили, економії, визначеною метою, основними економічними законами формації, а ефективність управління визначена ним як ефект (результат), що зіставлений з витратами на його досягнення [0, с. 134]. Ефективність, підкреслюють А.О. Демченко та О.І. Момот, виступає як індикатор розвитку. Вона ж - його найважливіший стимул. Прагнучи підвищити ефективність конкретного виду діяльності та їх сукупності, ми визначаємо конкретні заходи, що сприяють процесу розвитку, і відсікаємо ті з них, що ведуть до регресу. Як категорія вона має дві сторони - якісну і кількісну. Якісна сторона відображає її логічне, теоретичний зміст, тобто сутність категорії. Кількісна сторона розкриває дію закону економії часу, а саме відображає економію часу при досягненні цілей суспільного виробництва в ході всього відтворювального процесу і на окремих його фазах у масштабі всього народного господарства, окремих його регіонів, галузей, господарських суб'єктів [0].

Досить розгорнуто до визначення поняття «ефективність» підходить Л.Л. Приходченко. Вона розрізняє загальну (абсолютну) та порівняльну (відносну) ефективність. Згідно з вченою, загальна ефективність використовується для аналізу та оцінки загальноекономічних результатів на різних рівнях (макро- і мікроекономіка) протягом певного періоду часу, щоб порівняти рівень ефективності між регіонами. Порівняльна ефективність, зазначає вчена, визначається та аналізується при обґрунтуванні управлінських рішень для вибору найкращого альтернативного варіанту. Це відбувається на основі порівняння показників [0, с. 59]. При цьому Л.Л. Приходченко вказує на важливість зв'язку з ресурсами, продуктом і цілями, а також на важливість ефекту, який досягається за межами діяльності, процесу виробництва чи надання послуги, саме під час його споживання. Авторка підкреслює,

що такий зв'язок не завжди є активним, оскільки наслідки можуть бути як прямими, так і побічними. Таким чином, узагальнює науковиця, сутність розуміння слова «ефективність» полягає в тому, що це той, який призводить до необхідних результатів і дає найбільший ефект. Іншими словами, акцент робиться на тому, що отримані результати відповідають визначеним цілям, що свідчить про ефективність лише у випадках, коли взаємодія чітко визначена цілями [0, с. 59–60].

Розглядаючи категорію «ефективність» як ступінь досягнення цілей суб'єкта господарювання, А. Куценко виділяє цільовий, системний і вибірко-вий підходи її дослідження. Цільовий підхід ґрунтується на ідеї цілей і засобів, які вперше запропонував англійський економіст Л. Робін. Визначаючи ефективність, цей підхід дозволяє оцінити здатність суб'єкта досягати конкретних цілей за допомогою раціональних дій її складових. Раціональність полягає в обранні такого способу використання ресурсів підприємства, який дозволяє досягати цілей за мінімальними витратами. Необхідно відзначити, що цілі підприємства не завжди є чітко визначеними, що ускладнює визначення ефективності. Ці цілі можуть бути виражені у вигляді економічних показників, які підприємство намагається досягти. Вибір способів залежить від факторів, таких як закони, нормативи, традиції, менталітет тощо. Цільовий підхід доцільний з точки зору задоволення інтересів кожної складової, а не всього підприємства. Системний підхід, навпаки, акцентує увагу на внутрішніх характеристиках підприємства і спрямований на його виживання через адаптацію до зовнішнього середовища. Вибірковий метод припускає, що ефективність підприємства не може бути оцінена заздалегідь визначеними критеріями. Він базується на забезпеченні мінімального рівня задоволення потреб усіх складових організації, яких відрізняють мотиви та цілі. Однак ідентифікація стратегічних складових та визначення їх впливу на діяльність підприємства є складним завданням. Зміна умов господарювання, обумовлена зовнішніми і внутрішніми факторами, може порушити рівновагу і призвести до зміщення економічного балансу на користь інших зацікавлених груп [0; 0].

Таким чином, незалежно від сфери суспільного життя, в якій використовується поняття «ефективність», даний термін у найбільш спрощеному його розумінні найбільш доцільно тлумачити як співвідношення між результатом, який було отримано, та витратами (фінансовими, матеріальними, людськими тощо), які були витрачені для його досягнення. Іншими словами, це міра того, наскільки добре було використано ресурси для досягнення поставленої мети певної діяльності. Отже, на нашу думку, сутність ефективності розкривається у наступних ключових аспектах: 1) ефективність визначається здатністю певного суб'єкта в процесі своєї діяльності досягати та виконувати поставлені цілі та завдання. Вона оцінюється шляхом співвідношення того, наскільки отримані результати відповідають запланованим; 2) ефективність вимірюється певними показниками, які дозволяють оцінити результат відповідної діяльності; 3) ефективність не обмежується досягненням певних цілей, вона характеризує те, скільки на це було витрачено різноманітних ресурсів; 4) ефективність може розглядатись на рівні окремих процесів чи системи в

цілому. Це включає в себе здатність компонентів працювати разом гармонійно для досягнення загальної ефективності.

Отже, проведене наукове дослідження дає змогу констатувати, що ефективність взаємодії між органами досудового розслідування представляє собою комплексну характеристику, що відображає ступінь досягнення поставлених цілей та завдань у процесі спільної роботи відповідних суб'єктів, у співвідношенні із сукупністю витрачених на це ресурсів, зокрема: людських, фінансових, матеріально-технічних, тощо. В розрізі представленої проблематики ефективність взаємодії характеризується ступенем:

1) налагодження чіткої та результативної комунікації між сторонами взаємодії, що включає: своєчасний обмін інформацією та необхідними документами; проведення спільних нарад та координаційних зустрічей; використання сучасних засобів зв'язку та інформаційних технологій;

2) координації дій досліджуваних суб'єктів, що передбачає: спільне планування та проведення оперативно-розшукових заходів; розподіл завдань та функцій між органами досудового розслідування; забезпечення єдності та узгодженості їх дій;

3) взаємодопомоги одне одному в процесі здійснення спільної діяльності, зокрема: надання методичної та практичної допомоги сторонами взаємодії; використання ресурсів та можливостей кожного органу досудового розслідування; створення атмосфери довіри та взаємопідтримки;

4) єдності процесуального керівництва, що включає: забезпечення єдиного підходу до розслідування кримінальних проваджень; усунення дублювання та протиріч у діях слідчих; підвищення ефективності та результативності розслідування.

Список використаних джерел:

1. Подольчак Н. Поняття та види ефективності систем менеджменту машинобудівних підприємств. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2007. №23(606). С. 203-210.
2. Цветков В. В. Ефективність державного управління. Державно-правова реформа в Україні. К. 1997. 456 с.
3. Демченко А. О., Момот О. І. Про сутність понять «ефективність» та «результативність» в економіці. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. № 3 (33). С. 207–210.
4. Приходченко Л. Л. Забезпечення ефективності державного управління на засадах демократичного врядування: дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02. Одеса, 2010. 456 с.
5. Куценко А. В. Організаційно економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України: монографія. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. 205 с.
6. Полегенька М. А. Теоретична сутність економічної категорії «ефективність». *Агросвіт*. 2016. № 10. С. 69–74